

Научна критика и полемика

Илија Становчић

Убли херцеговски у писаним изворима, народном предању и сјећању,

Матица Боке, Херцег Нови 2008, 297 стр.

Мр Илија Становчић је на 298 страна монографије *Убли*, објављене у Херцег Новом 2008. године, богато илустроване и технички опремљене, изразио своју потребу да кроз уложени труд и рад остави спомен родном селу Ублима и својим Убљанима. Аутор је са великом љубављу описао завичај, дајући са пуно заноса доживљаје из детињства, које је противицало кроз тешка ратна и поратна времена. Тежња му је била да овај његов труд првенствено послужи младим генерацијама чији су преци Убљани, да их упозна са тешким животним условима, обичајима, посебно – са међусобним односима у прошлости, као и са односима према туђиницама који су владали овим крајем. Монографија је написана питким стилем, а текст се садржајно и концизно повезује, не губећи једноставност народног казивања. Ова монографија није оптерећна дугим историјским тумачењима, већ их даје само онолико колико је било неопходно да читаоци схвате конкретни догађај у временском контексту, као и понашања, поимања и вредновања данас заборављених вредносних параметара. Сликовито је описан мукотрпни живот сељака у планинском крају, у непосредној близини мора, који кроз причу аутора као да тече лако, без великих стресова. Он описује своје Убљане као разумне људе који свакодневни живот и све што им историјски догађаји намећу прихватају са лакоћом, а што се може уочити и на примерима

из породичне приче мр Илије Становчића.

Аутор је текст поделио у четири тематска дела, у жељи да буде што прегледнији. У првом делу се позабавио селом Ублима, његовим географским и просторним положајем, знамењима и карактеристикама, његовим становницима, пореклом, досељавањима, братствима, историјским условима у којима су живели, обичајима, вери, а нарочито – начинима решавања међусобних спорова. Други део монографије се односи на сазнања заснована на сећањима која се односе на услове живота за време и после рата, као и на заједнички друштвени живот унутар породице и села. Топла сећања на догађаје и доживљаје из детињства аутор је дао у трећем делу књиге.

Монографије овога типа увек садрже и родослове, па тако и ова – у свом четвртном делу. Родослови се односе на породице које су 1945. године живеље у Ублима. Пратећи генеалогска стабла, мр И. Становчић нам омогућава да се упознамо и са социјалном структуром становништва, наталитетом, миграцијама. Ново је то што се у ове родослове уносе и женски потомци, што раније није био случај.

У последњих неколико деценија сведоци смо објављивања монографија предеоних целина и насеља. Свака појава монографије овога типа има велики значај, јер чини део мозаика

одређене регије, односно ширег простора, што је случај и са монографијом „УБЛИ херцеговски у писаним изворима, народном предању и сјећањима“, мр Илије Становчића. У ери глобализма и општег помањања слободног времена,

аутор је задужио будуће генерације је је порекло са Убала, пружајући им кроз ову монографију могућност да се на јединствен и пријемчив начин упознају са завичајем својих предака и са својим пореклом

Драгана Радојичић

Милина Ивановић-Баришић,
Календарски празници и обичаји у подавалским селима,
Београд: Етнографски институт САНУ, књ. 59, 2007.
(Београд: Академска издања), 411 стр.

Домаћа етнолошка и антрополошка научна продукција, посматрана у дијахроној перспективи, открива низ различитих тема којима су се колеге и колегинице из дисциплине бавили. Упркос овој чињеници, може се уочити да су поједине теме више заокупљале пажњу бројних аутора, те биле учесталије сагледаване из различитих углова и теоријских позиција, па самим тим – и темељније обрађене. Такав је случај, несумњиво, и са проучавањем календарских празника и обичајне праксе која их прати. Посматрано у таквом светлу, на први поглед се стиче утисак да је ова тема поприлично исцрпљена и да би научна пажња мирне савести сада могла бити усмерена ка другим истраживачким подухватима. Студија *Календарски празници и обичаји у подавалским селима* ауторке Милене Ивановић-Баришић овакву констатацију апсолутно побија најпре приступом датој проблематици, али и својим обимом и садржином. Првобитно одбрањена као магистарска теза ауторке, поменута студија заслужила је своје место међу издањима Етнографског института САНУ и читаоцима је доступна у штампаној форми од 2007. године.

У контексту убрзаних промена кроз које наше друштво пролази, ауторка се

одлучила за проучавање трансформација које се дешавају у области традиционалне културе, односно у једном њеном сегменту, какав је празновање календарских празника и обичаја. Овом приликом је као основни циљ постављено уочавање и научно разматрање промена које су се одвиле у другој половини 20. века и њихових последица, као и указивање на одговарајуће друштвене процесе који су у датом временском периоду имали посредног или непосредног утицаја на одржавање и нестајање, али и (пре)обликовање празничних обичаја. Будући да је и овако спецификована проблематика сама по себи веома широка, испитивање је омеђено на два начина који су обезбедили поузданије податке и „елегантније“ баратање грађом. Реч је, наиме, о географској и временској одредници унутар чијих је координата извршено истраживање. Као што и сам наслов каже, студија је ограничена на подавалска села Зуце, Бели поток и Пиносаву, која су, под утицајем непосредне близине главног града, одувек била изложена најразличитијим променама. С друге стране, доступност грађе, као и свест о временском периоду који би обезбедио најреалнију реконструкцију обичаја, утицали су на то да се истраживање фокусира на период од